

Consent: interactie tussen personen binnen de (online) UM-gemeenschap

Alle leden van de UM-gemeenschap hebben het recht om met respect te worden behandeld en benaderd en hebben de plicht anderen respectvol te behandelen en benaderen. Dat betekent onder andere dat er geen sprake mag zijn van enige (online) seksuele activiteit (handelingen en uitingen)¹ als niet alle betrokkenen daarmee hebben ingestemd, het zogenoemde consent. Consent is een vrijwillig en bewust akkoord tussen alle betrokkenen over het verrichten en/of ondergaan van een bepaalde seksuele handeling en over de wijze, de plaats en het moment waarop dat gebeurt.

Kenmerken van consent:

- Vrijwillig: Consent dient altijd vrijwillig te worden gegeven. Er is geen sprake van consent als er ingestemd wordt met een seksuele handeling onder dwang of als gevolg van bedreiging, misleiding, intimidatie, manipulatie en/of het gebruik van geweld.
- Enthousiast en vrijgegeven: Consent wordt geuit door woorden of handelingen die duidelijk zijn voor alle bij de seksuele handeling betrokken partijen. Consent dient verder vrijgegeven te zijn, dat wil zeggen dat iemand niet instemt vanwege mogelijke negatieve (impliciete of expliciete) gevolgen en/of druk. Het enkele ontbreken van een nadrukkelijke 'nee', 'stop', 'niet doen' of ander verzet betekent niet dat de betrokken persoon daarmee stilzwijgend diens consent heeft geuit. Ook een (voormalige) liefdesrelatie tussen de betrokkenen betekent niet automatisch dat er sprake is van stilzwijgende consent. Met andere woorden: zwijgen is niet 'instemmen'.
- Omkeerbaar: Consent kan op elk gewenst moment worden ingetrokken.

Er is geen sprake van consent als de betrokken persoon niet in staat is of moet worden geacht om de aard, omvang en gevolgen van de seksuele handeling in te

¹ Voor meer informatie over de verschillende vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag zie: <https://www.maastrichtuniversity.nl/nl/seksuele-veiligheid/seksuele-veiligheid-informatie>

schatten omdat de persoon drugs of alcohol heeft gebruikt, een verstandelijke beperking heeft, slaapt of bewusteloos is of jonger dan 16 jaar is en de andere betrokkenen hiervan op de hoogte zijn of hadden moeten zijn.

Flirterig gedrag is geen consent voor een seksuele handeling. Ook de wijze waarop iemand is gekleed, het in ontvangst nemen of geven van cadeaus, het accepteren of het geven van een uitnodiging om naar een bepaalde plaats te gaan, betekent geen consent voor een seksuele handeling

In het verleden gegeven consent voor een seksuele handeling houdt niet automatisch instemming in met volgende seksuele handelingen. Consent gegeven voor een bepaalde seksuele handeling houdt geen consent in voor álle seksuele handelingen. Consent is iedere keer, voor elke seksuele handeling, noodzakelijk.

Vanaf 1 juli 2024 geldt in Nederland de nieuwe Wet seksuele misdrijven. Met deze wet zijn slachtoffers van seksueel geweld en seksueel grensoverschrijdend gedrag strafrechtelijk beter beschermd. Meer vormen van (online) seksueel grensoverschrijdend gedrag zijn strafbaar, zo zijn ook seksuele intimidatie en sexchatting strafbaar. Bovendien zijn de straffen verhoogd. In geval van aanranding en verkrachting hoeft een slachtoffer niet meer te bewijzen dat deze gedwongen werd. Verkrachting kan niet verjaren. Het uitgangspunt: seks en seksueel gedrag moeten altijd vrijwillig en gelijkwaardig zijn. Offline én online. Let op: casussen van vóór 1 juli 2024 vallen nog onder de oude wetgeving.

Alcohol en drugs

Het enkele gebruik van alcohol of drugs op zichzelf wil nog niet zeggen dat iemand geen consent kan geven. Enkel waar de betrokken persoon de aard, omvang en gevolgen van de seksuele handeling niet (meer) kan inschatten als gevolg van het gebruik van drugs of alcohol is er sprake van het ontbreken van consent. Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer de betrokken persoon:

- wankelt, zwalkt of valt;

- niet meer kan staan of lopen zonder hulp;
- praat met een dubbele tong/onduidelijk praat en zichzelf niet meer duidelijk kan uiten;
- verward is door diens omgeving;
- lichaamsuitwerpselen (zoals urine, ontlasting of braaksel) op of om zich heen heeft;
- bewusteloos is of slaapt of anderszins zich niet bewust is van de seksuele handeling.

Bovenstaande opsomming is illustratief en niet limitatief.

Het gebruik van alcohol en/of drugs kan nooit een valide reden zijn om een of meerdere seksuele handelingen te verrichten met iemand die daartoe geen consent heeft gegeven. Met andere woorden, 'ik was onder invloed en ik wist niet dat de andere persoon er niet mee instemde' is geen excuus voor seksueel grensoverschrijdend gedrag en geen verzachtende omstandigheid.

Hulp bij seksueel grensoverschrijdend en/of ongewenst gedrag

Als je opmerkt dat iemand risico loopt het slachtoffer te worden van seksueel grensoverschrijdend en/of ongewenst gedrag kun je ingrijpen door onder andere deze persoon in veiligheid te brengen, iemand te waarschuwen en/of de autoriteiten in te lichten.

Studenten van de UM kunnen zich wanneer zij slachtoffer zijn van seksueel grensoverschrijdend en/of ongewenst gedrag wenden tot het Team Sociale Veiligheid voor Studenten. Hier kunnen studenten terecht voor een luisterend oor, een melding doen ter registratie, ondersteuning krijgen en/of samen kijken naar passende stappen of doorverwijzing ter verbetering van de situatie. Tevens kunnen studenten wanneer zij slachtoffer zijn van seksueel grensoverschrijdend en/of ongewenst gedrag dat rechtstreeks verband houdt met hun studie bij de UM een formele klacht indienen bij de Klachtencommissie Ongewenst Gedrag via het Complaints Service

Point ('CSP'), die onderzoek kan doen naar het voorval en het College van Bestuur kan adviseren over eventuele sancties. Team Sociale Veiligheid kan ondersteunen bij dit proces.

Medewerkers van de UM kunnen, wanneer zij slachtoffer zijn van seksueel grensoverschrijdend en/of ongewenst gedrag dat rechtstreeks verband houdt met hun werk bij de UM, melding maken bij de coördinator van het Concerns & Complaints Point ('CCP') of een vertrouwenspersoon.

Studenten en medewerkers van de UM kunnen bij seksueel grensoverschrijdend en/of ongewenst gedrag altijd buiten de UM terecht bij de (zeden)politie en het onafhankelijk Centrum Seksueel Geweld (gratis en anoniem).²

Wij leggen graag kort het onderscheid uit tussen een melding en een klacht.

Melding (informeel)

Er is sprake van een melding wanneer een student, medewerker of derde zich gericht uitspreekt over seksueel grensoverschrijdend en/of ongewenst gedrag en dit met toestemming van de melder (anoniem) geregistreerd wordt. Degene die de melding doet wordt de melder genoemd. Dit hoeft geen direct betrokkene te zijn (ontvanger van het seksueel grensoverschrijdende en/of ongewenste gedrag of vertoner van het seksueel grensoverschrijdende en/of ongewenste gedrag), maar kan ook een omstander zijn of iemand die anderszins een signaal wil afgeven over (vermoedelijk) gedrag. Meldingen kunnen op diverse plekken gedaan worden, bijvoorbeeld bij een leidinggevende (bij medewerkers) of een studieadviseur of blok coördinator (bij een student). Opvolging van een melding kan variëren.

Klacht (formeel)

² Meer informatie kun je vinden via de website: <https://www.maastrichtuniversity.nl/nl/seksuele-veiligheid/seksuele-veiligheid-support/seksueel-geweld-quick-help>.

Van een klacht is sprake, wanneer een melder of groep melders volgens de Gezamenlijke Klachtenregeling Ongewenst Gedrag een schriftelijke klacht indient middels het CSP (studenten van UM) of rechtstreeks bij de externe Klachtencommissie Ongewenst Gedrag (medewerkers van UM). Dit is een formeel proces, dat wil zeggen dat een onafhankelijke commissie een klacht behandelt volgens vastgelegde stappen. Wanneer een melder een klacht indient, wordt dit in de praktijk vaak als een laatste redmiddel gezien.

Maatregelen bij seksueel grensoverschrijdend en/of ongewenst gedrag

Naast de informele weg zoals hiervoor omschreven, zijn er ook enkele formele maatregelen welke een universiteit kan treffen.

In een democratische rechtstaat heeft een publiekrechtelijke instelling, zoals een universiteit, enkel de macht die is vastgelegd in de wet. Dit is om machtsmisbruik en willekeur te voorkomen. De wetgever heeft in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek ('WHW') de macht van de universiteiten om maatregelen te nemen naar aanleiding van (seksueel) grensoverschrijdend gedrag beperkt tot situaties waarin dat gedrag plaatsvond op de terreinen of in de gebouwen van de universiteit. De wetgever schrijft voor dat deze maatregelen kunnen bestaan uit een tijdelijke of permanente ontzegging van toegang tot de gebouwen en terreinen van de UM of beëindiging van de inschrijving van de betreffende student.

Deze maatregelen heeft de UM vastgelegd in de Algemene huisregels en ordemaatregelen van de Universiteit Maastricht. De UM heeft van de wetgever niet de mogelijkheid gekregen om maatregelen te nemen naar aanleiding van gedrag dat buiten de UM plaatsvond.

Dat wil zeggen dat als iemand bijvoorbeeld is aangerand in de universiteitsbibliotheek en de UM daarvan op de hoogte wordt gesteld, de UM een onderzoek kan instellen en indien vereist maatregelen kan nemen. Maar als de aanranding plaatsvond tijdens

een feestje bij iemand thuis, dan heeft de UM geen wettelijke mogelijkheid om op te treden jegens de (vermoedelijke) dader. Het slachtoffer moet in laatstgenoemd geval aangifte doen bij de politie, waarna de officier van justitie kan besluiten over te gaan tot strafrechtelijke vervolging van de dader. Volledigheidshalve zij opgemerkt dat het slachtoffer ook in het eerstgenoemde geval zelfstandig aangifte kan doen bij de politie.

Hoewel het College van Bestuur als gevolg van de wettelijke beperking van haar macht niet altijd kan ingrijpen, kunnen slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend en/of ongewenst gedrag altijd een beroep doen op (vertrouwelijke) ondersteuning van het team sociale veiligheid, studieadviseurs en de UM psychologen.

Aangifte

Het is aan een slachtoffer van (seksueel) grensoverschrijdend en/of ongewenst gedrag zelf om te bepalen of er aangifte van (seksueel) grensoverschrijdend en/of ongewenst gedrag wordt gedaan. Niemand kan hen daartoe dwingen.

Als de UM kennis draagt van een strafbaar feit is zij in beginsel bevoegd om hiervan aangifte bij de politie te doen (artikel 161 Wetboek van Strafvordering). Een bevoegdheid dus, geen verplichting. In sommige gevallen bestaat die verplichting tot het doen van aangifte voor de UM echter wél (zie artikel 160 Wetboek van Strafvordering).

Daarnaast volgt een plicht voor de UM tot het doen van aangifte uit de WHW. Als er een redelijk vermoeden is dat een persoon die werkzaamheden verricht voor de UM zich schuldig maakt of heeft gemaakt aan een zedendelict richting een minderjarige dan is het College van Bestuur wettelijk verplicht hiertegen aangifte te doen.

Meer informatie kan je vinden op:

Seksuele Veiligheid:

<https://www.maastrichtuniversity.nl/nl/seksuele-veiligheid>

Ondersteuning bij seksueel grensoverschrijdend gedrag (studenten en medewerkers):

<https://www.maastrichtuniversity.nl/nl/seksuele-veiligheid/seksuele-veiligheid-support/seksueel-geweld-quick-help>

Concerns & complaints point:

<https://www.maastrichtuniversity.nl/nl/het-concerns-complaints-point>

Team Sociale Veiligheid Studenten:

<https://www.maastrichtuniversity.nl/nl/team-sociale-veiligheid-studenten>

Gedragscodes & reglementen inclusief link naar huisregels (*algemene huisregels en ordemaatregelen Universiteit Maastricht*) en *UM Gedragscode Integriteit*:

<https://www.maastrichtuniversity.nl/nl/over-de-um/organisatie/gedragscodes-reglementen>

Overzicht Regelingen en besluiten van de Universiteit Maastricht inclusief link naar het *Studentenstatuut* en *Regeling melding en klachtbehandeling Ongewenst Gedrag: seksuele intimidatie, agressie en geweld, pesten en discriminatie voor werknemers en studenten UM*:

<https://www.maastrichtuniversity.nl/nl/studeren/toelating-inschrijving/enrolment/regelingen-en-besluiten-van-de-universiteit-maastricht#gedragscodes>

Complaints Service Point (studenten):

<https://www.maastrichtuniversity.nl/nl/support/during-your-studies/complaints-service-point-service-desk-students-objections-appeals-or-1>